

Magyar népviselet napjaink divatjában

Hottó Éva

Óbudai Egyetem RKK Terméktervező Intézet

A napjainkig megőrzött népviselet hosszú fejlődési folyamat eredményeként jött létre. Sok hatás formálta, alakította. Korunkban ez az öltözködési kultúra az életmód átalakulásával elvesztette a kialakuláskor hordozott jelentéstartalmát, megváltozott. A régi népviseleti ruhadarabokat jobbra csak jeles ünnepi alkalmakkor öltik magukra az emberek, akik egykor a mindennapokban is használták.

A divat időről-időre változik, megújul. A ruhatervezők és öltöztetők inspirációként szívesen használják fel a régi korok öltözködésének formai megoldásait, egyes kultúrák népművészeti elemeit. A népviselet elemeinek, szabásformáinak, díszítési motívumainak napjaink öltözeteiben történő felhasználásakor más szempontok kerülnek előtérbe. Divatos, ma is jól használható öltözködési készítésekor – amelyek magukon viselik a népművészeti örökségünk jegyeit – jól alkalmazhatóak a korszerű gépek, berendezések és modern technológiák. Az összeállított anyag ennek bemutatását célozza meg.

A magyar népviselet

Egy ruhadarab csak öltözet, amíg az egyes ember céljait szolgálja, viselet azáltal válik belőle, hogy a társadalom – vagy annak valamely csoportja, rétege – elfogadja és beilleszti öltözködési rendszerébe, szabályokat állít fel előállítására, viselésére. A ruhadarabok többnyire a kor ideálját tükrözik. A viseletek szerkezete, rétegei hivatottak arra, hogy az adott ideálnak megfelelő látványt létrehozzák. [1]

„A 19-20. század fordulóján rendkívül sokszínű népviseleti képet figyelhetünk meg, amelyet a még megtalálható régies és a már újabb stílusú ruhafélék egymásmellettsége, egymásra rétegződése tett változatossá. Ez a változatosság tette képessé a népviseletet arra, hogy viselője – adott társadalmi- és gazdasági helyzetén túl – közössége tradícióinak, öltözködési szokásainak, esztétikai normáinak elvárásai szerint, életkorának, családi állapotának, az öltözködés

alkalmának, olykor még hangulatának kifejezésére is alkalmassá tegye öltözetét.” [2] (1. kép)

A társadalmi átalakulás és a paraszti életforma megváltozásának hatására az öltözet-változás, az aktuális divathoz igazodó „átöltözés” folyamata a 20. század második felében felgyorsult, és a mai napig nem zárult le.

Minden nemzet számára fontos saját hagyományainak, népművészeti értékeinek megőrzése, ápolása és azok átadása a következő nemzedékeknek. A népviselet gazdag forma- és motívumvilágának tovább éltetése napjainkban különbözőképpen valósítható meg.

A napjainkban megjelenő népviselet

A hétköznapi ruhaviseletben ma már csak elvétve találkozhatunk hagyományos öltözetrel, melyet általában már csak az idősebbek, főként az asszonyok viselnek.

A régi népviseleti ruhadarabokat inkább csak ünnepi alkalmakkor öltik magukra egy-egy népcsoport tagjai. Ezek az öltözetek már nem veszik figyelembe az egykori öltözködési szabályokat, már nem bírnak olyan árnyalt jelentéstartalommal, mint régen, amikor még a mindennapok öltözeteként viselték azokat. Azokon a vidékeken, ahol használják, ott ma is ahhoz a közösséghez tartozást, és az adott közösségi alkalom iránti tiszteletet fejezi ki, legyen az valamilyen ünnepség, bál, vagy egyéb társasági rendezvény. Ezek – az ünnepnapokon használt öltözetek – lehetnek régebbiek, melyeket az utódok örökölték őseiktől, vagy lehetnek újonnan készíttetek, melyeket ugyanolyan alapanyagokból, és technológiával állítanak elő. (2. kép)

2. kép. Sárvári viselet

1. kép. Kalotaszegi viseletek: kislány, konfirmáló leány, fiatal, középkorú, és idősebb asszonyok

Jelként használt népviseleti ruhadarabok

A népviselet egyes darabjai az eredeti környezetéből kiragadva beilleszthetők napjaink ruhatarába (pl. ing vagy mellény), illetve kiegészítő elemei lehetnek az öltözetnek (pl. öv, fejfedő, tarisznya). A mai ruházat részeként viselt egy-egy tájegység autentikus viseletdarabjai a világ felé jelzés értékkel bírnak. Egyrészt a tradíciók tiszteletét mutatják – bizonyos értelemben tehát a folytonosságot közvetítik – másrészt az adott népcsoporttal való azonosulási jeleként is felfoghatóak. (3. és 4. kép.)

Az öltözetünkkel kifejezzük az értékrendünket és a személyiségünket is. Egy eredeti öltözetdarab viselése jelenthet egy gondolkodásmóddal való azonosulást, egy csoporthoz való tartozást, hagyománytisztelést, esetleg

3. kép. Fiatalember szék kalapban

4. kép. Kirakodóvásárban

érzelmi kötődést, például egy régi családi ereklye esetében.

Színpadi jelmezként használt népviselet

Színpadi jelmezként, táncgyűttesek öltözeteként történő alkalmazáskor az eredetihez hasonló látvány megjelenítése a cél. Fontos az adott tájegység hiteles

5. kép. Cédus táncgyűttes

ábrázolása, azonban anyaghasználatban, technológiai és díszítési megoldásokban már változtatásokat figyelhetünk meg. (5. kép)

A témával foglalkozó szakemberek világosan szétválasztható csoportokban fogalmazzák meg a különböző funkciókhoz tartozó igényeket, formai és technológiai elvárásokat.

Lényeges szempont például a használat során a könnyű kezelhetőség (mosás, vasalás), a részletmegoldások kialakítása-

ban pedig praktikussági szempontok is szerepet játszanak (pl. a ruhák felvételekor a gyors átöltözés). Az öltözetek készítése során korszerű gépeket, technológiai megoldásokat (pl. pliszírozást), az eredeti látvány hatását keltő himzések helyett pedig gépi himzést vagy rátéteket alkalmaznak.

A magyar népviselet és a divat

A magyar népviselet elemeink megjelenítése napjaink öltözetiben összetett feladat.

Fontos, hogy divatos, kényelmes, a hétköznapiakban is jól használható öltözetek szülessenek, melyek magukon viselik népművészeti örökségünk jegyeit, mégis igazodnak a megváltozott életkörülményekhez. A ruhák szabásában a divat diktálta vonalvezetést kell figyelembe venni, a kidolgozásánál pedig a modern, korszerű technológiai megoldásokat alkalmazni.

A tervezők gyakran merész ötletekben fogalmazzák meg elgondolásaikat. Az 1980-as évek tradíciókat felelevenítő világában például nagyon új gondolatnak számított az a modell, ami ma már természetes látványt nyújt. (6. kép)

A divattrendek minden szezonban megfogalmazzák azokat a stíluscsoportokat, amelyek a vásárlóközönség különböző célcsoportjainak kínálnak új szín, anyag és formai megoldásokat. Az utóbbi évek trendjeiben az etnikus stílus ismét reneszánszát éli. A 2012-es nyári szezonban ez az inspiráció kiemelt szerepet kap, mivel a trend két témája is a tradíciókat és az etnikus elemeket jeleníti meg. [3] (7. kép.)

Minden divatirányzatban meg lehet találni azokat a területeket, amelyekben megjeleníthetők a nemzeti sajátosságok és melyekbe beilleszthetők a népművészeti elemek.

Ezekhez azonban elengedhetetlen a feldolgozni kívánt népviselet jellemzőinek (szabás, díszítés) alapos ismerete. A magyar népviseletre határozott arányok, formák, jellegzetes anyagfajták és díszítési megoldások jellemzőek. A mai ruhák tervezésekor azonban a

6. kép. Kenzo modell, matyó himzés-motívumokkal a '80-as évekből

7. kép. A 2012-es nyári trend két témája

8. kép. Gyöngyösi Renáta Metallic-Folklor kollekciója a Gombold újra pályázaton [4]

9. ábra. Madarász Melinda iparművész öltözetei a Tetőtől talpig pályázaton

felsoroltak minden elemét nem lehet egyszerre felhasználni, hanem ezeket újrafogalmazva az eredeti öltözetek stílusát, hangulatát kell visszaadni.

Több öltözetkészítő foglalkozik ilyen jellegű ruhák előállításával. Az elmúlt időszakban két pályázatot írtak ki, melyek a tradicionális magyar viselet modern szemléletű feldolgozását célozta meg. Az ilyen kezdeményezésekkel lehetőséget biztosítanak a tervezőknek és a ruhakészítőknek arra, hogy beemeljék ezt a kultúrát a divatszakmába. Az elkészült legjobb munkákat divatbemutató keretében népszerűsítették. (8-9. képek)

Összegzés

Öltözetünkkel a mai világban is üzenetet közvetítünk környezetünknek. Egy jól tervezett öltözet népszerűsítheti a népművészeti hagyományainkat. Közelebb hozhatja a mai fiatalokhoz, akik felfedezhetik ezek szépségét, valamint számukra is érthetővé és szerethetővé tehetik azt.

Ugyanez a tendencia figyelhető meg a zenével kapcsolatban is. A tradicionális népzene elemeit használják fel a modern világzenében, újszerű megfogalmazásban - a saját stílusukon keresztül - szerettetik meg azt a fiatal nemzedékkel.

Irodalomjegyzék

- [1] Szűcs, Ágnes: Művészettörténet, divattörténet; Műszaki könyvkiadó, ISBN 963 16 1970 2 Budapest, (2003)
- [2] Flórián, Mária: Magyar parasztviseletek; Planétás kiadó, ISBN 9639014915 Budapest, (2001)
- [3] Stoff- und Stylingtrends Sommer 2012, DAMEN-RUNDSCHAU, 6/2011. PP. 4-13, ISSN 0948-7980
- [4] www.gomboldujra.hu